

پالایشگاه نفت تهران در آتش

ساعت ۴ بعد از ظهر جمعه ۵ آبان ۱۳۹۶ پالایشگاه نفت تهران در حوالی منطقه باقرشهر دچار آتش سوزی شد. حادثه در شرایطی رخ داد که تعدادی از کارگران و تکنیسین‌ها در حال کار تعمیر در ارتفاعات یکی از بخش‌های جنوبی پالایشگاه بودند که نشستی مواد آتش‌زا با آتش سوزی همراه شد و ۸ نفر جان خود را از دست دادند و مهار آتش ساعت‌ها طول کشید.

حادثه تلخ درودزن

یکی دیگر از حوادث تلخ آتش سوزی ۱۴ آذر ۱۳۸۵ در مدرسه شهید رحیمی درودزن شهرستان مرودشت استان فارس اتفاق افتاد. در این حادثه به دلیل آتش گرفتن بخاری نفتی کلاس شعله‌ور شد و ۸ دانش آموز دچار سوختگی شدید شدند. در این حادثه آموزش و پرورش توسط دادگاه مقصر شناخته و به پرداخت دیه محکوم شد.

سیدمجتبی حسین پور، باز پرس جنایی سابق تهران به بررسی حقوقی پرونده‌های آتش سوزی می‌پردازد

مجازات آتش افروزی

شعله‌های آتش، هستی را به نیستی تبدیل می‌کند. گاهی جان را می‌گیرد و گاهی مال را و گاهی هم هر دو را باهم. اما ضامن جبران این خسارت‌های سنگین کیست؟ بهای جان فردی که قربانی آتش سوزی شده یا ضرر مالی ای را که اتفاق افتاده چه کسی باید پرداخت کند؟ سیدمجتبی حسین پور که سال‌ها باز پرس جنایی تهران بوده و به پرونده‌های آتش سوزی زیادی رسیدگی کرده است، در گفت‌وگویی با همشهری سرنخ به این سوالات پاسخ داده است.

در آتش سوزی‌های بزرگ مقصر حادثه چطور تعیین می‌شود؟

بعد از آنکه پرونده قضایی برای حادثه تشکیل شد، مقام قضایی به آتش‌نشانی ماموریت می‌دهد تا گزارشی جامع درباره علت وقوع حادثه تهیه کند تا مشخص شود آتش سوزی از کجا شروع شده، چطور گسترش پیدا کرده و چه عواملی در آن دخیل بوده است. در ادامه کارشناس رسمی دادگستری این داده‌ها را بررسی می‌کند. این اطلاعات و داده‌ها شامل گزارش جامع آتش‌نشانی، نحوه اطفای حریق و مشاهدات میدانی و... خواهد بود و در نهایت کارشناس رسمی تعیین می‌کند که آتش چطور ایجاد شده و چه شخص یا اشخاص و عواملی در ایجاد حریق مؤثر بوده‌اند و نظریه خود را به مقام قضایی ارائه می‌کند تا در این باره تصمیم‌گیری شود.

اگر در آتش سوزی فرد یا افرادی دچار جرح شوند یا جانشان را از دست بدهند، مقصر این اتفاق چطور تعیین و شناسایی می‌شود و برای او چه اتهامی در نظر گرفته می‌شود؟

به‌طور کلی هر اتفاقی که منتهی به ورود ضرر شود، چه ضرر مالی و چه جانی، مسبب آن مسئول جبران خسارت است. وقتی با نظر کارشناس مشخص شود که حادثه چطور اتفاق افتاده و چه فرد یا افرادی در وقوع حادثه دخیل بوده‌اند، همان فرد یا افراد مسئول جبران خسارت هستند. اگر خسارت مالی باشد مقصر باید آن را جبران کند و اگر جانی هم باشد او ضامن جبران است. در موارد جرح یا فوت عنوان اتهامی که برای مقصر در نظر گرفته می‌شود بی‌احتیاطی در نتیجه رعایت نکردن نظامات دولتی منتهی به ایراد صدمه بدنی غیر عمدی یا قتل غیر عمد و شبه‌عمد خواهد بود.

در این سال‌ها فرهنگ استفاده از بیمه رواج یافته و تحت پوشش بیمه قرار گرفتن به یک ضرورت تبدیل شده است. در

حوادث آتش سوزی بیمه با چه شرایطی و چگونه خسارت زیان دیدگان را جبران می‌کند؟

هر بیمه‌ای برای تحت پوشش قرار دادن حوادث شرایط خودش را دارد؛ مسائلی مثل اینکه آتش سوزی با چه کیفیتی ایجاد شده، پیش از حادثه از وسایل ایمنی استفاده شده یا نه و... باید در قرارداد خصوصی بین شرکت و بیمه‌گذار در نظر گرفته شود و از این حیث هر شرکت بیمه شرایط خاص خود را دارد. مثلاً ممکن است شرکتی شرط کند که طرف مقابل مکلف است شرایط ایمنی خاصی را رعایت کند و در صورت رعایت نکردن این شرایط مسئولیتی را قبول نکند یا میزان جبران خسارت کاهش پیدا کند. اما به‌طور کلی بعد از مشخص شدن ابعاد حادثه و صدور رأی قضایی بیمه موظف به جبران خسارت است.

در حوادث آتش سوزی اگر محل حادثه تحت پوشش بیمه نباشد چه کسی ضامن پرداخت خسارت است؟ اگر فردی که مقصر است توانایی پرداخت خسارت را نداشته باشد، زیان حادثه دیده چطور جبران خواهد شد؟

شخصی که مقصر حادثه بوده، ضامن است و باید خسارت را جبران کند. قاعدتاً در حوادث آتش سوزی خسارت سنگینی وارد می‌شود و فرد مقصر، توانایی جبران خسارت را ندارد. البته این موضوع در هر فرض خسارتی صدق می‌کند. خیلی از بدهکاران توانایی پرداخت بدهی‌شان را ندارند. مثلاً یک نفر با خودرویی که ۵۰ میلیون ارزش دارد با یک خودروی ۵ میلیاردی تصادف کرده و نمی‌تواند خسارت را جبران کند. این مسئله به این معنی نیست که خسارت را باید از دوش او برداریم. در نهایت کارشناس مقصران را مشخص می‌کند. اگر فرد توان پرداخت داشته باشد که باید پرداخت کند اما اگر توانایی جبران خسارت نداشته باشد با حکم دادگاه مشمول اعسار می‌شود. به این شیوه که دادگاه میزان خسارت را برای او تقسیم می‌کند تا بتواند آن را پرداخت کند. از سوی دیگر اگر حادثه منجر به فوت شده باشد، به دلیل بی‌احتیاطی منجر

به فوت جنبه عمومی نیز وجود دارد که دادگاه باید در این مورد نیز حکم صادر کند. در این بحث نکته مهمی وجود دارد؛ اینکه برای پیشگیری از این موارد معمولاً کارگاه‌ها با مراکز خرید بزرگ که افراد زیادی به آنجا تردد می‌کنند ملزم می‌شوند که تحت پوشش بیمه قرار بگیرند و یکسری موارد ایمنی را رعایت کنند و از طرفی نهادهای نظارتی مثل آتش‌نشانی، شهرداری و شرکت‌های بیمه بر روند ایمنی آنجا نظارت می‌کنند تا از وقوع چنین حوادثی پیشگیری شود. در این موارد خسارت از طریق بیمه پرداخت و آسیب کمتری به جامعه وارد می‌شود.

بعد از وقوع آتش سوزی‌های بزرگ مراحل پرداخت خسارت به شاکیان پرونده به چه شکل است؟

طرح دعوا در مرجع قضایی انجام می‌شود. علت وقوع حادثه و بعد از آن مقصران شناسایی می‌شوند. میزان خسارت وارده مشخص می‌شود و در نهایت پس از طی مراحل دادرسی با حکم دادگاه خسارت پرداخت می‌شود. اما در حوادث اینچنینی به دلیل اینکه معمولاً روند رسیدگی طولانی می‌شود، برای اینکه تبعات ماجرا کاهش پیدا کند شرکت‌های بیمه با بر آورد اولیه خسارت تحت نظارت مقام قضایی سعی می‌کنند جبران اولیه خسارت را انجام دهند تا اینکه در روند طولانی دادرسی زیان دیده بیشتر آسیب نبینند.

در آتش سوزی‌های بزرگ گاهی شاهد جان باختن افراد هستیم. در این مواقع پیکر قربانیان بعد از طی شدن چه مراحلی به بازماندگان تحویل داده می‌شود؟

ابتدا پیکر فرد فوت شده به پزشکی قانونی منتقل می‌شود تا علت تامه و اصلی فوت معلوم شود. در این مرحله بررسی می‌شود که فوت ناشی از سوختگی، خفگی یا دلیل دیگر بوده است. همچنین ممکن است به دلیل سوختگی شدید هویت فرد قابل تشخیص نباشد که در این مواقع باید آزمایش دی‌ان‌ای انجام شود و وقتی مراحل در پزشکی قانونی طی و نمونه برداری انجام شد و پزشکی قانونی نیازی به نگهداری جسد نداشته باشد، جواز دفن صادر می‌شود و جسد به خانواده فرد متوفی تحویل داده می‌شود که این روند معمولاً بیش از یکی دو روز طول نمی‌کشد.

بعضی از حوادث آتش سوزی به شکل عمدی اتفاق می‌افتد و فرد یا افرادی به شکل عمدی جان‌شان را از دست می‌دهند. در این موارد عنوان اتهامی عاملان آتش سوزی چیست و چه مجازاتی در انتظارشان خواهد بود؟

در این موارد عنوان اتهامی تحریق عمدی است. برای این افراد علاوه بر اینکه مجازات از لحاظ جنبه عمومی در نظر گرفته می‌شود، جنبه خصوصی و پرداخت دیه به اولیای دم نیز وجود دارد. تحت شرایطی خاص چنین حادثه‌ای حتی ممکن است قتل عمد محسوب شود. این موضوع به شرایط حادثه و نظر مقام قاضی بستگی دارد.

نقش مدیریت در حوادث بزرگ

حسین درخشان
مدیر عامل
هلال احمر سمنان

ایجاد یک سامانه یکپارچه مدیریت عملیات در آتش سوزی‌های بزرگ به منظور بهبود کارایی و کاهش خطرات ضروری است. مدیریت و فرماندهی یکپارچه در عملیات‌های نجات از اهمیت بالایی برخوردار است. این سیستم، با ایجاد هماهنگی بین نیروها و تسهیل تبادل اطلاعات، به افزایش اثربخشی عملیات کمک می‌کند. همچنین وجود یک فرماندهی واحد باعث کاهش تفرق و پراکندگی در تصمیم‌گیری‌ها می‌شود که برای موفقیت در بحران‌ها ضروری است.

موفقیت مدیریت و فرماندهی یکپارچه در عملیات نجات به عوامل زیر بستگی دارد:

- هماهنگی و ارتباط مؤثر: ایجاد ارتباطات قوی بین تمامی واحدها و نیروها برای تبادل اطلاعات بموقع
  - آمادگی و برنامه‌ریزی: داشتن برنامه‌های جامع و به‌روز برای مدیریت بحران و آمادگی برای شرایط غیرمنتظره
  - رهبری قوی: توانایی رهبری مدیران برای هماهنگی و انگیزه‌بخشی به تیم‌ها
  - استفاده از فناوری: بهره‌گیری از سیستم‌های پیشرفته فرماندهی و کنترل برای تسهیل تصمیم‌گیری
  - تجربه و آموزش: آموزش مستمر نیروها و بهره‌گیری از تجربیات گذشته در عملیات‌های مشابه
- با این تعاریف ضرورت فرماندهی یکپارچه به‌ویژه زمانی که نیروهای چند ایستگاه آتش‌نشانی یا دستگاه‌های امداد رسان مثل هلال احمر، اورژانس، پلیس، مدیریت بحران و... در عملیات حضور دارند بیش از پیش نمایان می‌شود.

